

Ще К.Д.Ушинський наголошував на необхідності його розвитку у дітей. Поняття «інстинкту місцевості» проявляється у розумінні дітьми взаємозумовленості природних процесів, уміння бачити місцевість в цілому, з усіма особливостями її природи, життя населення, господарського розвитку [4, с.28]. Саме це забезпечує розуміння причинно-наслідкових зв'язків і впливає на розвиток світобачення учні.

Навесні учнів залучили до посильної участі в природоохоронній діяльності: колективно було висаджено деревце – яблуня. Учні у практичних діях закріпили знання про охорону та збереження природу.

Як підсумок вивчення предмету «Я досліджую світ» було організовано та проведено екскурсію до Полтавського Краєзнавчого музею. Інформаційною була розповідь екскурсводу про особливості природи Полтавщини. Школярі наочно побачили зразки місцевої флори і фауни.

Таким чином, результатом формування екологічної компетентності повинно стати усвідомлене розуміння цінності природи для життя людей та залежності якості життя людей від стану навколишнього середовища, важливості охорони та збереження природи.

Список використаної літератури

1. Нова українська школа. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – К.: Міністерство освіти і науки України, 2016. – 40 с
3. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, 1-2 класи. К.: Видавничий дім «Освіта». – 80 с.
4. Ушинський К.Д. Рідне слово // Вибр. твори у 2 т. – Т2. – К.: Радянська школа, 1983. – 359 с.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

*Перерва В.В.
м. Кривий Ріг*

***Анотація.** Розглянуто пріоритетність екологізації вищої освіти. Її складовими компонентами є екологічне знання, екологічне мислення, екологічна свідомість, екологічна етика, кожний з яких обумовлює певний рівень зрілості. Екологічна освіта характеризується принципами: екологізації, безперервності і наступності, інтегративності взаємозв'язку глобального, регіонального і локального рівнів розуміння екологічних проблем, практичної спрямованості.*

***Ключові слова:** екологізація вищої освіти, професійна підготовка, майбутні вчителі біології.*

Пріоритетними напрямками реформування системи вищої освіти визначено гуманізацію, гуманітаризацію, фундаменталізацію, індивідуалізацію, інноваційний характер освіти, міжнародну інтеграцію. Потребує осучаснення і принцип екологізації вищої освіти та освіти в цілому. Сучасний розвиток суспільства характеризується глобальною екологічною кризою, тому екологізація освіти має бути пріоритетною, систематичною і наскрізною. Реалії екологічного стану України та світу в цілому свідчать про необхідність формування екологічного мислення, свідомості та культури. Тому становлення та осучаснення системи екологічної освіти, зокрема вищої, є пріоритетним державним завданням і вагомим концептуальним підходом до проблеми розвитку людства [2].

Роль освіти у формуванні екологічної культури важко переоцінити. Відповідно до «Концепції екологічної освіти в Україні», складовими компонентами екологічної освіти є екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика [6]. Кожному компоненту відповідає певний рівень зрілості: від елементарних знань до їх глибокого усвідомлення та формування особистісних переконань та діяльнісного компоненту.

У сучасних педагогічних дослідженнях увага науковців зосереджувалася на різних аспектах екологічної освіти. Питанням підготовки майбутніх учителів до екологічної освіти і виховання учнів приділялася значна увага, однак, результати досліджень свідчать про відсутність єдиного системного підходу до професійної підготовки студентів-біологів до екологічного просвітництва. Питанню екологізації усіх сфер життя, у тому числі освітньої діяльності, приділяли увагу ряд науковців: з питань екологічного права В. Андрєєв., Г. Балюк., А. Гетьман, В. Костицький, Г. Анісімова [2]; з розуміння змісту сучасної екології, проблем екологічної освіти і виховання (Е. Білявський, І. Костицька, Н. Левчук, Т. Нінова, Е. Пустовіт, А. Степанюк, Р. Фурдуй, С. Шмалей та ін.) [3, 5].

Метою роботи є визначення специфіки екологізації змісту навчальних дисциплін фахової підготовки майбутніх вчителів біології.

Екологізація освіти – одне з першочергових питань національної екологічної політики, її пріоритетний напрям, процес впровадження екологічних ідей, понять, принципів, цінностей, підходів у навчальні дисципліни, а також підготовка екологічно досвідчених спеціалістів. Надання системі освіти екологічної спрямованості означає посилення еколого-світоглядних векторів виховання, насичення предметів питаннями екології, включення до змісту освіти результатів наукових досліджень. Екологізація освіти має носити комплексний характер, а також передбачає безперервність освіти: від дошкільного, шкільного навчання і природоохоронного виховання до підготовки компетентних спеціалістів [1].

Фахова підготовка майбутніх вчителів біології передбачає вивчення класичної екології та проблем природокористування, інші навчальні дисципліни часто не мають екологічного спрямування. Екологічна освіта характеризується такими принципами: екологізації, культурологічний, безперервності і наступності, інтегративності взаємозв'язку глобального, регіонального і локального рівнів розуміння екологічних проблем, практичної спрямованості [7]. Відповідно до них викладання дисциплін природничого циклу має сприяти формуванню екологічних знань і переконань майбутнього вчителя.

Розглянемо можливості екологізації змісту навчальної дисципліни «Основи сільського господарства», яка входить до нормативної частини навчального плану підготовки бакалавра спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та охорона здоров'я). Метою навчальної дисципліни є: формування у студентів основних теоретичних та практичних навичок в галузі сільського господарства, а також психолого-педагогічних знань, умінь, необхідних для організації навчально-дослідної роботи з біології в учнів середньої школи.

Екологічний контекст навчальної дисципліни «Основи сільського господарства» передбачає такі модифікації:

- система обробітку ґрунту: екобезпечні агротехнології мінімального обробітку ґрунту: No-Till, Strip-Till, Mini-Till;

- землеробство: пріоритетність розвитку органічного землеробства та пермакультур;

- добрива: сертифікація, нормування та мінімізація агрохімічних засобів. Вдосконалення використання органічних добрив, зокрема біомаси культурних рослин (заборона спалювання стерні тощо), сприяння розширенню спектру ефективних

мікробних препаратів, спрямованих на зменшення хімічного навантаження на агроєкосистеми;

- система сівозмін: науково обґрунтований вибір агротехнічних схем залежно від кліматичних умов, ґрунтів різних природних зон (т.зв. екологізація агросфери);

- тваринництво: забезпечення збереження та оптимізація використання генофондів сільськогосподарських тварин з урахуванням особливостей конкретних агроєкосистем;

- насінництво: посилення державного контролю за польовою і генетичною якістю насіння;

- нішевий агробізнес як перспективний напрям діяльності малих та середніх фермерських господарств;

- опрацювання досвіду екобезпечних агротехнологій;

- визначення нормативно-правових, освітньо-інформаційних та фінансово-економічних чинників.

Зазначені аспекти осучаснення екологічного змісту навчальної дисципліни «Основи сільського господарства» відповідають принципам пропаганди екологічної поведінки: [4]

1. Нагадування про екологічно доцільну поведінку має бути помітним, яскравим, інформативним, спонукальним. Пропонуємо до кожної теми або модуля навчальної дисципліни підбирати матеріал щодо екологічної або природоохоронної діяльності.

2. Необхідно робити акцент на втратах і на вигазі. “Перспектива” втратити те, що люди вже мають, породжує сильнішу мотивацію, ніж перспектива отримати щось додатково. Саме тому доволі актуальним є ознайомлення студентів з економічно обґрунтованим та прибутковим веденням господарської діяльності (виращування нішевих культур, розведення племінних порід тварин, раціональне використання агрохімічних засобів тощо).

3. Пропагувати позитивний образ громадянина, який свідомо ставить до проблем охорони та збереження довкілля. Особливої актуальності цей принцип набуває під час проведення навчально-польових практик та екскурсій в природу.

4. Застосовувати маніпулятивні соціально-психологічні закони обов’язку та послідовності. Якщо людей вдасться переконати зробити незначні вчинки, спрямовані на охорону або поліпшення довкілля, то процес, відомий під назвою «нога у дверях», може підштовхнути їх до вагоміших вчинків. Іншими словами, великі вчинки починаються з малих кроків.

Необхідність екологізації освіти є загально визнаною, адже зростання обізнаності щодо проблем екології може забезпечити необхідний рівень екологічної грамотності населення. Підготовленість до ведення екологічної просвітницької діяльності є професійною компетентністю майбутнього вчителя біології. Саме тому актуальним є осучаснення екологічного змісту навчальних дисциплін фахової підготовки.

Таким чином, процес підготовки майбутніх вчителів біології повинен мати інтегративний та екологічно та практично спрямований характер. Аналогічно до розглянутих особливостей екологічної спрямованості навчальної дисципліни «Основи сільського господарства», потребують модернізації щодо екологічного наповнення інші дисципліни циклу фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Анісімова Г.В., Донець О.В. Екологізація вищої освіти як пріоритетний напрям державної екологічної політики: сучасні організаційно-правові аспекти. URL: <http://conf.nlu.edu.ua/bis-2016/paper/viewFile/3957/641>
2. Білявський, Г.О.Саєнко, Т.В., Пашенко О.В. Екологізація освіти – важливий напрям екологізації економіки. Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. Серія

«Стан навколишнього середовища». Формування екологічного світогляду. 2010. 7 (79). С. 7–10.

3. Левчук Н. В., Степанюк А.В. Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін до діяльності в галузі екологічної освіти на засадах сталого розвитку Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2010. – № 1. – С. 20–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2010_1_6

4. Львовичкіна А.М. Основи екологічної психології. Навчальний посібник. К.: МАУП, 2004. 136 с.

5. Мелаш В., Гнатів О., Варениченко А. Екологізація освіти майбутніх фахівців. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія Педагогіка. №2 (13). 2014. С.170-174. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/258/1/920-1944-1-PB.pdf>

6. Про концепцію екологічної освіти в Україні: рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 20.12.2001 р. №13/6-19. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – №7. – С.2–23.

7. Шевель А.О. Роль освіти у формуванні екологічної культури. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. Вип. 33. С. 33–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2008_33_6

ЕКОЛОГІЧНО-КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ АСПЕКТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ЇХ ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

*Туник А.В.
м. Полтава*

***Анотація.** У статті розглянуто екологічно-компетентністний аспект безпеки життя і діяльності старшокласників в їх професійному навчанні. Подано власне бачення поняття «екологічно-компетентністний аспект», алгоритму дій при його застосуванні.*

***Ключові слова:** екологічний аспект, компетентність, екологічно-компетентністний аспект, безпека життя і діяльності, старшокласники, професійне навчання.*

На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається загальне погіршення екологічної ситуації в світі, і в Україні зокрема, пов'язане з виробничою діяльністю людини в усіх сферах її життя, а саме з аспектом безпеки життя і діяльності. Ця проблема потребує невідкладного вирішення пов'язаного з розробленням відповідного алгоритму дій щодо підвищення відповідальності людини, старшокласників зокрема, з використанням екологічно-компетентністного аспекту безпеки життя і діяльності в їх професійному навчанні за наслідки їхньої трудової діяльності.

Опрацювавши значну кількість науково-методичної літератури, хотілося відмітити тих, хто працював в даному напрямку, зокрема: екологи (Г. Білявський [3], В. Бровдій [4], Н. Реймерс [15]); філософи (В. Вернадський [5], М. Верніков [6], М. Дробноход [8], М. Кисельов [9], В. Крисаченко [10]); соціологи (С. Баньковська [1], Д. Маркович [13], О. Садтовський [16]); психологи (Н. Бездорога [2], С. Дерябо [7], О. Максименко [12], В. Ясвін [18]); педагоги (Л. Лук'янова [11], Г. Пустовіт [14], Г. Тарасенко [17],) та інші.

При цьому ми помітили, що екологічному напрямку приділена значна увага, а екологічно аспекту безпеки життя і діяльності старшокласників в їх професійному навчанні приділяється значно менше уваги. Це могло виникнути внаслідок багатьох чинників, але нам головніше завчасно попередити відповідну ситуацію, чим потім